

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2), 1243-1276

Geliş Tarihi:12.08.2024 Kabul Tarihi:27.11.2024

Yayın: 2024 Yayın Tarihi:30.11.2024

<https://doi.org/10.30561/sinopusd.1532023>

<https://dergipark.org.tr/sinopusd>

SİNOP'TA DOKUMACILIK YAPAN KADIN KOOPERATİFLERİNİN ÜRÜN GELİŞTİRME İLE PAZARLAMA SÜREÇLERİNE DAİR VAKA ÇALIŞMASI

Tuba AYHAN*

Vedat ÜNALDI*

Öz

Bu nitel çalışmada, Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü sürdürmeye çalışan Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (KGÜİK) kapsamında, dokumacılar (meslek) ve bu dokumacıların ürettiği yöreye özgü dokumalar (ürün) ele alınmıştır. Araştırmanın amacı; Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü devam ettirmeye çalışan, KGÜİK'lerin üretim ve satış süreçlerinin mevcut durumunu betimlemek ve kooperatiflerde üretilen ürünleri yöresel dokuma kültürüne uygunluk (özgün değer) açısından değerlendirmektir. Geleneksel el dokumacılığının sürdürülebilirliği bağlamında, üretim ve satış sorunları gibi iki farklı durumu ele aldığı için meslek olgusunun araştırılmasında bütüncül çoklu durum modeli kullanılmıştır. Sinop'un geleneksel dokuma kültürünün yaşatılması bağlamında, üretilen ürünlerde yöreye özgü değerler araştırıldığından ürün olgusu için bütüncül tek durum modeli kullanılmıştır. Araştırma grubunun belirlenmesinde, olasılıklı olmayan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. On dokumacı ve üç kooperatif başkanından oluşan toplam 13 kadın, bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturmaktadır. Veri toplama araçları, durum çalışmalarının doğasına göre araştırma sorularında yer alan meslek ve ürün odaklı sorular doğrultusunda şekillendirilmiştir. Araştırılan durumun zengin bir şekilde ortaya konulabilmesi için veri çeşitliliği sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, doğal ortamında katılımsız gözlem ve foto-belgeleme veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler, betimsel-yorumlayıcı analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada, Sinop dokumalarına ait coğrafi işaretler baz alınarak 60 adet ürün incelenmiştir. Araştırmada elde edilen en önemli sonuç, kadınların kooperatif örgütlenmesiyle gösterdikleri dayanışma ve dokumalardaki işçilik kalitesinin KGÜİK'lerin en güçlü yanını oluşturduğudur. Kooperatiflerin zayıf yönleri ise yeni ürün geliştirememeye, yüksek üretim maliyetleri, ürün tanıtımı ve pazar sıkıntısıdır. Ürünlerin analizi için referans alınan mahreç işaretleri belgelerindeki motif ve desenlere ilişkin yazılı ve görsel tanımlamaların yetersizliği, bu çalışmanın sınırlılığını

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, tayhan@sinop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4823-4415>

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, vadatunaldi@sinop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6692-077X>

oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sorunsalı doğrultusunda elde edilen bulgular (meslek ve ürün odaklı mevcut durum) Sinop özelinde başka soruların da gündeme gelmesine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sinop Dokumaları, Kadın Kooperatifleri, Mahreç İşareti, Vaka Çalışması, Çoklu Durum Çalışması, Üretim ve Satış.

A Case Study on the Product Development and Marketing Process of Women's Cooperatives Engaged in Weaving in Sinop

Abstract

In this qualitative study, the weavers (profession) and the region-specific weavings (products) produced within the scope of the Women's Initiative Production and Management Cooperative (KGÜİK), which strives to preserve Sinop's traditional weaving culture, are examined. The aim of the study is to describe the current state of the production and sales processes of KGÜİKs, which work to continue Sinop's traditional weaving culture, and to evaluate the products produced in these cooperatives in terms of their conformity to the regional weaving culture (authentic value).

In the context of the sustainability of traditional hand weaving, the holistic multiple case study model was used to investigate the profession phenomenon, as it addresses two different issues such as production and sales problems. In the context of preserving Sinop's traditional weaving culture, the holistic single case study model was used for the product phenomenon since the region-specific values in the produced products were examined. The research group was determined using a non-probability criterion sampling method. A total of 13 women, consisting of 10 weavers and 3 cooperative presidents, constitute the research group. The data collection tools were shaped according to the profession and product-oriented questions in the research questions, in line with the nature of case studies. Data diversity was ensured to present the researched situation comprehensively. The data obtained through semi-structured interviews, non-participant observation in the natural environment, and photo-documentation were analyzed using a descriptive-interpretive analysis method. In the study, 60 products were examined based on the geographical indications of Sinop weavings.

The most important finding of the research is that the solidarity demonstrated by women through cooperative organization and the quality of craftsmanship in the weavings form the strongest aspect of KGÜİKs. The weaknesses of the cooperatives are the inability to develop new products, high production costs, product promotion, and market difficulties. The insufficient written and visual descriptions of the motifs and patterns in the geographical indication documents used as references for the analysis of the products constitute a limitation of this research. The findings (current situation focused on profession and product) obtained in line with the problem statement of this research have brought up new questions specific to Sinop.

Keywords: Sinop Weavings, Women's Cooperatives, Geographical Indication, Holistic Multiple Case Study, Production and Sales.

Giriş

El dokumaları, Türk kültüründe zengin çeşitliliği ile önemli bir yere sahiptir. Dokumalar, giyim, ev eşyası, aksesuar gibi ihtiyaçları karşılamanın yanı sıra gelir kaynağı olarak da varlığını devam ettirmiştir. Tarihi süreç içerisinde el dokumaları; kendi içinde hammadde, teknik, motif, kompozisyon ve kullanım özelliklerine göre çeşitlenerek gelişim göstermiş ve üretilmiştir (Akpınarlı ve Çoban, 2021, s.285). Geleneksel dokumalar el tezgâhındaki dokunma tekniğine göre kirkitli (halı, kilim vb.) ve mekikli (giysi, örtü, ev süsleme eşyaları vb.) dokumalar olarak iki gruba ayrılmaktadır. Mekikli kumaş dokumalar pamuk, ipek, yün, keten iplik üretimi yapılan hemen her bölgede karşımıza çıkmakta, toplulukların yaşadığı farklı bölgelere ait özelliklere göre çeşitlilik göstermektedir (Akpınarlı ve Üner, 2019, s.144). Bu çeşitlilik dokumalara özgünlük (dokunduğu yöreye özgü olma) değeri katmıştır. Bulunduğu yörelerde hammadde özellikleri, üretim biçimleri ve yöre adı ile tanınarak isimlendirilmiş (Boyabat çemberi, Hatay ipeklisi vb.), bazılarında özel bitim işlemleri (şal şapık) veya dokuma tekniği (dastar) gibi kendine özgü sıfatlar kazanmıştır (Gök ve Başaran, 2020, s.227).

Bütün el sanatlarında olduğu gibi geleneksel el dokumacılığını da gerileme veya yok olma gibi değişimlere iten sosyo-ekonomik etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerin en önemli basamağını sanayi devrimi ile ivme kazanan bilim ve teknolojiye ilişkin ilerlemeler oluşturmaktadır (Kılıçarslan, Etikan ve Evecan, 2017). Sanayi devrimi ile imalathane ve fabrika üretimi (endüstriyel üretim) karşısında el emeğine dayalı üretim gerilemiş, bazı el sanatı ürünler yok olmuş, bazıları da yeni görünümde olarak işlev değiştirmişlerdir (Öztürk, 2010, s.67). Bilim ve teknolojiye ilişkin ilerlemelerin yanı sıra, köyden kente göçün artması, yetiştirilecek çırak bulunamaması (genç neslin ilgisiz kalması), el emeğine dayanan zanaatlarda maliyet ve zaman sorunu, hammadde ve pazarlama sorunu, moda kavramının tüketiciye etkisi vb. sosyo-ekonomik diğer etkenlerdendir (Gürcüm, Baykasoğlu ve Yerdenova, 2018; Görgünay Kırcıoğlu ve Akansel, 1998, s.159; Altıntaş, 2016, s. 158). Olumsuz etkenlerle birlikte gelişim gösteren risk; ticari kaygılarla ortaya çıkan

veya günümüz modasına uyarlama çabalarıyla geleneksel ürünlerin yozlaştırılması, özgünlük değerinin kaybettirilmesidir.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen geleneksel dokuma kültürünün bilinçli bir şekilde devam ettirilmesi ve sorunlara çözümler üretilmesi düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu düşünce doğrultusunda; sürdürülebilir çözümler üretme, dezavantajlı grupların istihdam edilmesi ve potansiyele sahip her bireyin kendi emeğinin karşılığını alarak sosyal entegrasyonunun sağlanması hedefleri gelişmiştir (Aktaş ve Akdeve, 2024, s. 166). Çözüme yönelik hedeflerin hayata geçirilenleri arasında kadın kooperatiflerinin varlığı önemli bir yere sahiptir. Toplumsal yapıda özellikle cinsiyete dayalı mevcut güç dengesizliklerinin azaltılması amacıyla kadınların güçlenmesi, yoksullukla mücadele, ekonomik özgürlüklerini elde ederek kalkınmaya katkı sağlayacak kadın kooperatiflerinin kurulması hem sosyo-ekonomik durum (Şahinkaya-Adar ve Dedeoğlu, 2023) hem de geleneksel dokuma kültürünün yaşatılması açısından büyük bir kazanım olmuştur.

Sinop yöresi el dokumaları özgünlük bakımından mahreç işareti olarak kültürel envanterimizde önemli bir yere sahip olmuştur. Sinop yöresinde; Durağan Mahraması, Durağan Çemberi, Boyabat Çemberi, Ayancık Keten Bezi ve Ayancık Göynek Yakası gibi el dokumalar, çeşitli tekniklerle mekikli tezgâhlarda geleneksel yöntemlerle dokunarak günümüze ulaşmıştır. Kadim bir geçmişi bulunan bu dokumalar da gerileme veya yok olma gibi değişimlere iten birçok sosyo-ekonomik etkenden nasibini almıştır. Bu olumsuzluklar karşısında, sınırlı ve kısıtlı imkanlarla bireysel mücadele yerine kooperatif çatısı altında birleşerek örgütlenen ve Sinop'un geleneksel dokumacılık kültürünü yaşatmaya çalışan kadınlar bulunmaktadır. Sinop merkez ve ilçeleriyle birlikte çeşitli alanlarda faaliyetlerini yürüten 10 adet S.S. Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (KGÜİK) bulunmaktadır. Bunlardan 7 kooperatif bünyesinde geleneksel dokuma faaliyetlerini yürüten üye dokumacılar mevcuttur.

Alanyazında, Sinop'un geleneksel dokumalarını ele alan çalışmalara bakacak olursak; Sinop yöresine özgü dokuma kültürünün korunması,

canlandırılması, geliştirilmesi, dokunan ürünlerin sürekliliğinin sağlanması için günümüz modasına, teknolojisine ve dekorasyonuna uygun yeni ürünlerin tasarlanması, çeşitli projelerin geliştirilmesi önerileri yer almaktadır (Ayдын ve Ayhan, 2019; Bakır ve Ortaç, 2019; Bulmuş ve Doğdu, 2017; Güven ve Kavacı-Özdemir, 2022; Öz ve Ayhan, 2021; Tüm-Cebeci, 2019).

Sinop özelinde kadın kooperatifleriyle ilgili çalışmaları ele alacak olursak, T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın (KUZKA) faaliyet raporları önemli kaynaklardır. KUZKA; 25 Temmuz 2009 tarihli 15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan ve Türkiye genelinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda faaliyet gösteren bir kalkınma ajansıdır (<https://www.kuzka.gov.tr>). Sinop ili, Kastamonu ve Çankırı illeriyle birlikte KUZKA'nın TR82 Bölgesi faaliyet alanında yer almaktadır. Kadın kooperatiflerin günümüzdeki durumuna dair detaylı bilgi KUZKA'nın 2021 tarihli TR82 Bölgesel Kadın Kooperatifleri Mevcut Durum Analizi başlıklı çalışmasında yer almasına rağmen Sinop'un geleneksel dokuma faaliyetlerini yürüten kadın kooperatifleriyle ilgili detaylı bilgi yer almamaktadır.

Yukarıda belirtilen alanyazın çalışmaları ile KUZKA'nın raporları incelendiğinde; Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü devam ettiren kadın kooperatifleri özelinde çalışma bulunmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın yapılması literatürdeki boşluğu doldurması ile bu alanda çalışma yapacaklara destek olması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, KGÜİK'lerindeki dokumacıların ürettiği dokumaların (ürün) yöreye özgü değerlerin varlığını sorgulamak amacıyla ele alınması bu araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın amacı; Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü devam ettirmeye çalışan, KGÜİK çatısı altında bir araya gelen dokumacıların üretim ve satış süreçlerinin mevcut durumunu betimlemek ve günümüz tüketicisine yönelik üretilen ürünleri yöresel dokuma kültürüne uygunluğu (özgün değer) açısından yorumlamaktır. "Sinop KGÜİK'lerindeki dokumacıların mesleği devam ettirmek/geleneksel dokuma kültürünü yaşatmak için üretim ve pazarlama

süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ile üretilen yeni ürünlerde yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin kullanımı nasıldır?” sorunsalı doğrultusunda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır.

1. KGÜİK’lerin oluşum süreci ile günümüzdeki profili nasıldır?
2. Günümüzde yeni ürün geliştirme ile satış süreci nasıl gerçekleştirilmektedir ve bu süreçte yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Yeni ürünlerde yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin (hammadde, teknik, motif, renk) kullanımı nasıldır?

1. Yöntem

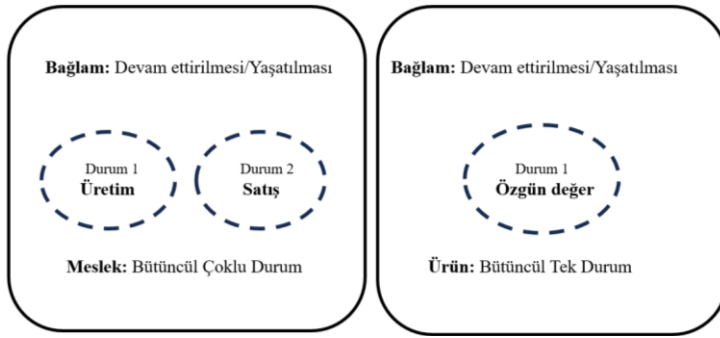
Bu araştırmada, Sinop’un geleneksel dokuma kültürünü devam ettirmeye çalışan KGÜİK’lerindeki dokumacılar (meslek) ile bu dokumacıların ürettiği yöreye özgü dokumalar (ürün) ele alınmıştır. Araştırma sorunsalında yer alan “meslek” ve “ürün” olgularının birlikteliği göz önünde bulundurularak bütüncül bir yaklaşımla, mevcut durumu anlamaya ve betimlemeye çalışıldığı için bu araştırmada nitel yöntem benimsenmiştir. Bu bölümde araştırma sürecinde metod açısından nasıl bir yol izlendiği, kullanılan araştırma deseni ve desenin bu araştırma için kullanılma nedeni, araştırma gurubu, veri toplama araçları ile toplanan verilerin nasıl analiz edildiğine dair bilgiler aktarılmıştır.

1.1 Araştırmanın Deseni:

Bu nitel araştırma, durum çalışması desenine göre yürütülmüştür. Vaka çalışması olarak da adlandırılan (Merriam, 2018) durum çalışması; sınırlı bir ya da birkaç durumun doğal ortamında gözlem, görüşme, görsel-işitsel malzeme, doküman ve raporlar gibi pek çok veri kaynağından ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplandığı ve bir durumun betimlenmesi ya da durumla ilgili temaların ortaya konulduğu bir yaklaşımdır (Creswell, 2023; Güçlü, 2021).

Araştırma sorunsalında yer alan “meslek” ve “ürün” olgularının “devam ettirilmesi/yaşatılması” bağlamlarının ortak olmasına rağmen araştırılan konular tekli ve çoklu durum olarak farklılık göstermektedir (Bkz Şekil 1). Buna göre araştırmada kullanılan modeller gerekçeleriyle birlikte aşağıda belirtilmiştir:

- Geleneksel el dokumacılığının devam ettirilmesi bağlamında, iki farklı durum olan “üretim” ve “satış” sorunsalları ele alındığı için “meslek” olgusunun araştırılmasında bütüncül çoklu durum modeli kullanılmıştır. Bütüncül çoklu durum modeli, bir bağlam içerisindeki her bir durumun kendi içinde derinlemesine araştırılması ve bu durumların birbiriyle karşılaştırılmasıdır. (Nacaroğlu ve Bektaş, 2023).
- Sinop'un geleneksel dokuma kültürünün yaşatılması bağlamında günümüz tüketicisinin zevkine uygun yeni ürünlerde yöreye özgü değerler araştırıldığı için “ürün” olgusu için bütüncül tek durum modeli kullanılmıştır. Bu modelde tek bir durum ele alınıp derinlemesine bilgi toplanarak betimleme yapılır (Nacaroğlu ve Bektaş, 2023).

Şekil 1. Meslek ve ürün durumları.

1.2 Araştırma grubu:

Araştırma grubunun belirlenmesinde olasılıklı olmayan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme, olgu ve olayların keşfedilmesinde araştırmanın amacına bağlı olarak genelden seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanıyan bir yöntemdir (Şahan ve Uyangör, 2022, s.128). Ölçüt örnekleme yöntemine göre araştırma grubu, araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlere göre oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 120).

Sinop'ta merkez ve ilçeleriyle birlikte bünyesinde dokumacılık olan toplam yedi adet KGÜİK bulunmaktadır. “KGÜİK bünyesinde bir araya gelerek Sinop'un geleneksel dokumacılık kültürünü devam ettiren dokumacılar” ölçütü ile “Kooperatif ortaklarından en az iki tanesinin dokumacılık yapıyor olması” ölçütüne istinaden belirlenen araştırma grubuna ait bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Grubuna Ait Bilgiler

İl/İlçe Adı	Kooperatif RumuzuKu ruluş Tarihi	Ortak Sayısı	Dokuma Yapan Kadın Sayısı	Yöre Dokumasının Coğrafi İşareti	
Sinop Ayancık	KO1 2020	7	3	Tür: Mahreç İşareti Tescil No: 263 Tescil Tarihi: 07.12.2017	Tür: Mahreç İşareti Tescil No: 228 Tescil Tarihi: 15.11.2017
Sinop Durağan	KO2 2021	17	7	Tür: Mahreç İşareti Tescil No:818 Tescil Tarihi: 03.08.2021	Tür: Mahreç İşareti Tescil No:817 Tescil Tarihi: 03.08.2021
Sinop Durağan	KO3 2021	13	13	Tür: Mahreç İşareti Tescil No:818 Tescil Tarihi: 03.08.2021	Tür: Mahreç İşareti Tescil No:817 Tescil Tarihi: 03.08.2021

Tablo 1’de yer alan kooperatlflere ait atölyelerde dokuma yapan ve görüşmeyi kabul eden 10 dokumacı ile 3 kooperatif başkanından oluşan 13 kadın bu çalışmanın araştırma gurubunu oluşturmaktadır.

1.3. Veri Toplama Araçları:

Veri toplama araçları, durum çalışmasının doğasına göre araştırma sorularında yer alan meslek ve ürün odaklı sorular doğrultusunda şekillendirilmiştir. Araştırılan durumun zengin bir biçimde ortaya konulabilmesi için veri çeşitlemesine gidilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda açıklanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme: Araştırma problemiyle ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir.

(Şimşek ve Yıldırım, 2021, s.130). Bu yöntemle göre meslek ve ürün açısından durum betimlemesi yapabilmek için açık uçlu, meslek ve ürün odaklı soruların yer aldığı görüşme formu düzenlenmiştir. Katılımcı cevapları doğrultusunda mülakat esnasında yeni sorular yöneltebilmek amacıyla araştırmada açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların doğal ortamında, 2024 yılının haziran ve temmuz aylarında farklı tarihlerde gerçekleştirilmiştir. Her bir katılımcı ile ortalama 25 dakika görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çalışmanın amacına ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağına dair açıklamalar sözlü olarak yapılmış ve gönüllülük esası üzerine görüşmeye katılan her bir katılımcı bilgilendirilmiş, onam formunu okuyarak imzalamıştır. Araştırmada katılımcıların isimleri kullanılmamış, katılımcılar K1'den K13'e kadar sıralı rumuzla, katılımcıların bağlı olduğu kooperatifler ise KO1, KO2 ve KO3 şeklinde rumuzla ifade edilmiştir.

Doğal ortamında katılımsız gözlem: Doğal ortamında gerçekleştirilen katılımsız gözlem, gözlemcinin müdahalesi olmadan gelişmelerin dışında kalarak olayın/oluşumun pasif olarak izlenmesi tekniğidir (Gitmez, 2020, s.699). Bu tekniğe göre meslek ve ürün açısından durum betimlemesi yapabilmek için yarı yapılandırılmış gözlem formu düzenlenmiştir. Yarı yapılandırılmış gözlem formunda; üretim ve satış süreçlerine dair atölye ortamlarının alt yapı ve donanım varlıklarını betimleyebilmek için başlıklar oluşturulmuştur. Araştırma grubunda yer alan Sinop'un Ayancık ilçesindeki 1 atölyeye gidilerek Haziran 2024 tarihinde 7 saat gözlem yapılmıştır. Temmuz 2024 tarihinde Sinop'un Durağan ilçesindeki iki farklı atölyede 2 gün gözlem yapılmıştır. Gözlemlerin toplam süresi 19 saattir. Gözlemler sonucunda elde edilen veriler Tablolar halinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

Foto-Belgeleme: Maddesel gerçekliğin kesin kaydı olarak tanımlanan foto-belgeleme, analiz edilecek veriyi elde etmek için sistematik olarak fotoğraf çeken bir tekniktir. (Rose, 2023, s.372). Araştırmacının ürün odaklı sorularına cevap bulabilmek için fotoğraflama tekniğinden yararlanılmıştır. Atölyelerdeki ürün çeşitlerinin fotoğraflama işlemi için seyyar bir düzenek tasarlanmıştır. Bu düzeneğin alan araştırması sırasında kolay taşınabilmesi ve üzerindeki ürünü net göstermesi için

siyah bir fon perde kullanılmıştır. Ürünün en ve boy uzunluklarını cm cinsinden ölçmek için fon perdenin üzerine mezuralar sabitlenmiştir. Bu düzenek düz bir zemine serilerek ürünler üzerine yerleştirilmiştir. Her bir ürünün genel ve detay fotoğrafları çekilerek ürün kayıt formuna bilgileri yazılmıştır. Ürün formunda yer alan başlıklar dokuyucunun verdiği bilgiler doğrultusunda doldurulmuştur. Dokuma atölyelerinde üretilen ürünlerin fotoğrafları ile teknik bilgilerini içeren kimlik kartlarından oluşan görsel veri havuzu oluşturulmuştur. Ürün odaklı betimlemelerin yapılabilmesi için araştırma kapsamında geliştirilen ürün kimlik kartı Ek 1’te sunulmuştur.

1.4. Verilerin Analizi

Veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin analizinde betimsel-yorumlayıcı analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel-yorumlayıcı analiz, verilerin araştırmacı tarafından yorumlanarak belirli bir sırayla sunduğu irdilemedir (Sönmez ve Alacapınar, 2014, s.244). Bu çalışmada, Sinop özelinde geleneksel el dokumacılığının günümüzdeki durumunu betimlemek ve günümüz tüketicisine yönelik üretilen ürünleri yöresel dokuma kültürüne uygunluğu açısından (özgünlük) yorumlamak amaçlandığı için verilerin analizi meslek ve ürün durumlarına göre gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ürün odaklı “3. Yeni ürünlerde yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin (hammadde, teknik, motif, renk) kullanımı nasıldır?” sorusunun cevabını bulabilmek için toplanan veriler, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34. Maddesi kapsamında Sinop dokumalarına ait coğrafi işaretler baz alınarak incelenmiştir. Buna göre her bir ürün kimlik kartındaki veriler, aşağıda belirtilen kriterler doğrultusunda analiz edilmiştir.

- Üründe kullanılan iplik türünün uygunluğu.
- Desenlerin uygunluğu.
- Üretim metodunun uygunluğu.
- Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması.

2. Bulgular

Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen veriler betimsel-yorumlayıcı tekniğe göre analizi yapılarak okuyucuya sunulmuştur. Okuyuculara mevcut durumu gözlerinde canlandırmalarına fırsat tanımak için tablo, grafik ve temsil gücü en yüksek katılımcı alıntılarında da yer verilerek betimleme gerçekleştirilmiştir.

2.1 Kooperatiflerin Oluşum Süreci ve Günümüzdeki Durumu

Araştırma gurubunda yer alan kooperatiflerde, Sinop'un geleneksel dokumalarının yanı sıra yöresel gıda ürünlerinin üretim ve satış işlemleri de gerçekleştirilmektedir. Bunlar; Erişte, hurma sirkesi, elma sirkesi, çeşitli marmelatlar, toz tarhana, çemen, mantı, ekme gibi hem kendi becerilerine hem de yörelerine özgü çeşitli gıda ürünleridir. KO3 sürekli olarak, KO1 ise yerli turistin fazla olduğu yaz sezonlarında kafe-restoran işleterek sıcak yemek satışları da gerçekleştirmektedirler. Kooperatiflerin asıl üretim alanı Sinop'a özgü geleneksel dokumacılıktır.

Görüşme yapılan kooperatif başkanları, dokuma ürünlerindeki gelirin yetersizliğinden dolayı kooperatifi desteklemek amacıyla gıda üretimi gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda K8, “... *Bazı dönemlerde gıda üretimi de yaptık. Özellikle ekme satışlarımızla kadınlarımıza sıcak para sağlamaya çalıştık. Biz aslında burada, unutulmaya yüz tutmuş dokuma kültürümüzü canlandırıyoruz. Hedefimiz el dokuması kumaşlarımızı yurt dışına satarak katma değer sağlamak ...*” ifadesiyle dokumaya ilişkin kooperatiflerinin amaç ve hedeflerine vurgu yapmıştır.

Kooperatiflerin kuruluşlarından itibaren gerek gıda gerekse dokuma üretim ve satış alanlarına özel yararlandıkları destek programları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Kooperatiflerin Yararlandığı Destek Programları

Kooperatiflerin yararlandığı destek programları			
Yıl	Desteği Sağlayan Kuruluş	Programın Adı	İçeriği
2023	KUZKA	Kadın Örgütlenmeleri için Eğitim Programları Gücüm Emeğim Platformu	25.05.2023 tarihinde yapılan I. Gücüm Emeğim İstişare Toplantısı'nda Kastamonu Ticaret İl Müdürlüğü personeli tarafından Kadın Kooperatifleri Kuruluş Ana Sözleşmelerindeki intibak değişikliğine dair eğitim (KUZKA, 2023).
2022	KUZKA	Kadın Kooperatifleri Kapasite Geliştirme Teknik Destek Programı	<ul style="list-style-type: none"> •Ürün raf ömrü analizi eğitim ve danışmanlığı. •Ürün etiket standardizasyonu sağlama eğitim ve danışmanlığı. Etiket yönetmeliği ve etiket tasarımı eğitim ve danışmanlığı. •Ambalaj tasarım eğitim ve danışmanlığı. •Dijital pazarlamaya yönelik ürün fotoğraf çekimi eğitimi. •Türk Gıda Kodeksi Mevzuatı eğitimi ve danışmanlığı. Marka tescil başvurusu eğitim ve danışmanlığı (KUZKA, 2022).
2022	T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Japon Hükümeti'nin desteği ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü iş birliğinde.	İşten Sosyal Uyum Projesi kapsamında KO1 aşağıdaki eğitimleri almıştır. E-ticarete giriş. Ürün Fotoğrafçılığı. Dış Ticaret ve İhracat. (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022).
2022	KUZKA	Kadın Örgütlenmeleri Çalışma Grubu Etkinlikleri	24.03.2022 tarihinde “Gücüm Emeğim Platformu (GEP) Sözcü Seçimi ve Yeni Kurulan Kadın Kooperatifleri ile Tanışma Toplantısı” adlı etkinlik (KUZKA, 2022).

2022	T.C. Ticaret Bakanlığı	Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES)	KOOP-DES Programı ile kooperatif ve üst kuruluşlarının üretim ve istihdama katkısı olacak yatırım projelerinin desteklenmesi, teknoloji ve yeni üretim tekniklerinden yararlanmalarına katkıda bulunulması ile ekonomiye kazandırılması (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2022).
------	------------------------------	--	---

Kooperatiflerin bünyesinde, dokuma tezgâhları ile dokumada kullanılan araç-gereçlerin yer aldığı atölyeler bulunmaktadır. Atölye mekânları, ilçe belediyeleri tarafından cüzi bir kira bedeli karşılığında kooperatiflere tahsis edilmiştir. Atölyelerdeki tezgâhlar ile dokumaya ilişkin araç-gereçler ise çeşitli devlet destek programları ile temin edilmiştir. Atölyelerde kooperatif ortaklarından bazıları aktif olarak dokuma yapmaktadır. Bunun yanı sıra üye olmayan kadınlar da kursiyer olarak dokuma eğitimi almaktadır. Eğitimler, yöresel dokumacılık konusunda belgesi bulunan ve Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden görevlendirilen usta öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dokuma atölyelerinin altyapılarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Dokuma Atölyelerinin Mevcut Durumu

Dokuma atölyelerinin altyapıları					
Kooperatif Rumuz	Tezgâh sayısı	Çözü odası	Ham madde deposu	Dikiş ve nakış alanı	Sergileme ve Satış
KO1	3	Yok	Yok	Var	Var
KO2	12	Var	Var	Yok	Yok
KO3	6	Var	Var	Yok	Yok

Kooperatifler bünyesinde KO1'de yöresel kumaş dokuma ile yöresel işleme teknikleri üzerine kurslar verilirken KO2 ile KO3'te sadece yöresel kumaş dokuma üzerine kurs kapsamında eğitim ile üretim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

2.2. Meslek Odaklı Bulgular

Araştırma gurubunda yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Rumuz	Doğum tarihi	Mezuniyet durumu	Dokumayı öğrendiği kişi/yer	Dokumayı gerçekleştirdiği Ev/atölye/	Günlük çalışma süresi
K1	1980	Lise	Halk eğitim merkezi	Kooperatif	7 saat
K2	1970	Lise	Halk eğitim merkezi	Kooperatif	7 saat
K3	1967	İlkokul	Babaannesinden	Kooperatif	7 saat
K4	1974	Ortaokul	Kooperatifte	Kooperatif	7 saat
K5	1974	Lise	Kooperatifte	Kooperatif	7 saat
K6	1996	Lisans	Halk eğitim merkezi	Kooperatif	7 saat
K7	1961	Lise	Halk eğitim merkezi	Kooperatif	7 saat
K8	1973	Ortaokul	Annesinden	Dokuma yapmıyor	7 saat
K9	1975	Lise	Kooperatifte	Kooperatif	7 saat
K10	1978	Lise	Kooperatifte	Kooperatif	7 saat
K11	1985	Lise	Annesinden	Dokuma yapmıyor	7 saat
K12	1976	Lise	Annesinden	Dokuma yapmıyor	7 saat
K13	1982	Lise	Kooperatifte	Kooperatif	7 saat

Tablo 4’te yer alan, 3’ü kooperatif başkanı olmak üzere 13 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 48 ve hepsi dokuma yapmaktadır. Bunlardan 4’ü Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan dokuma kurslarında, 4’ü geçmişte dokuma yapan aile büyüklerinden, 5’i ise ortağı olduğu kooperatifte dokuma yapmayı öğrenmiştir. Katılımcılar, atölyedeki çalışmalarını hafta içi 09:00-17:00 saatleri arasında gerçekleştirmektedir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde mesleği seçme nedenlerine ilişkin “Sinop’un geleneksel dokuma kültürünü yaşatma”, “dokuma yapmayı sevme”, “ekonomik olarak aileye katkıda bulunma”, “atölye ortamında arkadaşlarla vakit geçirme ve sosyalleşme” temaları elde edilmiştir ve bu temalar tüm katılımcıların ortak görüşüdür.

Katılımcıların atölye ortamındaki dokuma tezgâhlarında yöreye özgü geleneksel dokumalardan ürettikleri ürün çeşitleri şunlardır:

- Ev tekstil ürünleri; havlu, kırlent, masa örtüsü, buzdolabı örtüsü, sehpa örtüsü, seccade, mahrama.
- Giyim; bornoz, peştamal, pantolon, bluz, tişört, fular, şal, eşarp, atkı, damat atkısı, çember.
- Diğer; çanta, cüzdan, telefon kılıfı, sipariş olursa düz kumaş. Bunların dışında sadece K1 yöresel motiflerin ve dokumanın yer aldığı aynalı tablo ile abajur tasarlamıştır.

Alan araştırması sırasında 3 atölyede benzer ürün çeşitlerinin üretildiği gözlemlenmiştir. Çoğunlukla ev tekstil ürünleri ile çanta ve cüzdan üretilmektedir. Eskiden havlu olarak kullanılan mahrama ile baş örtüsü olarak kullanılan çember dokumalarının kullanım alanı değişmiştir ve günümüzde masa, sehpa örtüsü olarak kullanılmaktadır. Bluz, tişört, pantolon gibi giyim gurubuna ait ürün sayısının diğer ürün çeşitlerine göre az olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni sorulduğunda, 13 katılımcıdan 12'si dikiş bilgilerinin olmadığını ifade etmiştir. Dikiş bilmesine rağmen kıyafet tasarımında maliyetin fazlalığından dolayı üretmediğini dile getiren K2, “... bir bluz için en az 3 metre kumaş dokumak gerek. El dokuması kumaş, hele bir de motifli dokunursa maliyet artıyor. Tabi benim ürettiğim bluzu pahalı olduğu için müşteri almıyor...” şeklinde ifade etmiştir. Dikiş bilgisi ya da eğitimi olmamasına rağmen kıyafet üreten K1, “... kıyafet tasarlamaya dair dikiş bilgim yok. İnternette dikişle ilgili videoları izliyorum. Kendi kıyafetlerimi kalıp olarak kullanıyorum. Diktiğim bluzların yakasına da kendi motiflerimizi işliyorum...” şeklindeki ifadesiyle kendi imkânlarıyla yeni ürün tasarlamaya çalıştığına vurgu yapmıştır. Yukarıdaki ürünlerin dışında farklı ürün tasarlamayı tercih etmediklerini ve genelde sipariş üzerine, müşterinin tercihi doğrultusunda üretim yaptıklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcıların kumaşları dokuma süreleri dokuyucunun yeteneğine ve dokuduğu kumaşa göre değişiklik göstermektedir. 1 metrelik kumaşı ne kadar sürede dokudukları sorulduğunda; K4, “kumaşın ağırlığına göre değişir...” ifadesini kullanmıştır. “Kumaşın ağırlığı” metaforuyla ne kastettiği sorulduğunda;

“Dokuyacağım kumaştaki motif sayısı çok ve sık ise ağır kumaş, az ise hafif kumaş deriz. Desen olmadan düz kumaş dokuyacaksam yarım günde bir metre dokurum. Çember gibi çok motifli kumaşı 4 günde dokurum.” şeklinde yanıtlamıştır. Bunun üzerine bütün katılımcılara 50 cm x 100 cm ölçülerinde motifsiz, düz kumaş ne kadar sürede dokudukları sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların dokuma süreleri Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Dokuma Süreleri

Katılımcıların 50 cm x 100 cm ölçülerindeki motifsiz kumaşın dokuma süreleri		
Katılımcı	Süre	Kumaşın ham maddeleri
K1	6 saat	Çözücü pamuk, atkısı keten.
K2	6 saat	Çözücü pamuk, atkısı keten.
K3	4 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K4	4 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K5	5 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K6	4 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K7	4 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K8	Dokuma yapmıyor	
K9	5 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K10	5 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.
K11	Dokuma yapmıyor	
K12	Dokuma yapmıyor	
K13	4 saat	Çözücü pamuk, atkısı pamuk.

Yöreye özgü geleneksel dokuma değerleriyle ilgili bilgilerini tespit etmek amacıyla katılımcılara çeşitli sorular yöneltilmiştir. Dokumalarda kullandıkları motiflerin isimleri sorulduğunda, 13 katılımcıdan 10 katılımcı motif ismi belirtmiştir. Katılımcılardan K5 ile K10 dokumaya yeni başladığı için henüz motif isimlerini öğrenmediklerini ifade etmişlerdir. Motiflerin ne anlama geldiği, niçin bu ismi aldığı sorulduğunda bütün katılımcılar bilmediklerini ifade etmişlerdir. 9 katılımcı motiflerin isimlerini ilk defa dokuma eğitimi aldıkları kurslarda öğrendiklerini belirtmişlerdir. Motif isimlerini ailesinden öğrenen K3, “...İsimlerini bildiğim motifler bacaklı, demir kırat, dokuz top ve papatya. Bunların isimlerini babaannemden duymuştum. Babaannem dokuma yapardı, ben de yanında dururdum. O zamanlar küçük olduğum için motife neden öyle dediğini sormak hiç aklıma gelmemişti...” şeklinde ifade etmiştir.

Yöresel motiflerden hangilerini dokumayı tercih ettikleri sorulduğunda katılımcıların hepsi, “... *motiflerin hangilerini dokuyacağımıza hoca karar veriyor...*” beyanında bulunmuşlardır. Katılımcıların “hoca” olarak hitap ettiği ve bu kelimeyle kastedilen kişi atölyedeki usta öğreticidir. Atölye ziyaretleri sırasında yöreye özgü olmayan motiflerin de dokunduğu gözlemlenmiştir. Nedeni, usta öğreticilere sorulduğunda K6, “... *değişik yeni dokumalar yapabilmek için internetten bulduğum ve hoşuma giden motifleri önce yazıcıdan çıkartıyorum. Dokuyabilmek için hesap yapıp kareli kâğıda çiziyorum. Daha sonra da tezgâhta motifi dokuyorum...*” şeklinde dile getirmiştir. Benzer yöntemi kullanan K1 ise, “*kursiyerlerimiz arasında yaşlı olanlar da var. Yaşlılar yöresel desenleri işlemekte zorlanıyorlar. Çünkü bizim desenler zahmetli ve çok dikkat istiyor. Onların daha kolay yapabilmeleri için internetten etamin desenlerini buluyorum...*” şeklinde cevap vermiştir.

Türk bezeme sanatının tüm alanlarında (çini, tezhip, halı, kumaş vb) motif, tek bir süsleme ögesini, desen ise motiflerin bir araya gelmesiyle oluşan kompozisyonu ifade eder. Gözlem ve görüşmeler sırasında bazı katılımcıların “motif” terimi yerine “desen” terimini, bazılarının ise “desen” terimi yerine “motif” terimini kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu ifadelerin yöreye özgü bir kullanım şekli olup olmadığını tespit etmek amacıyla katılımcılara çeşitli sorular yöneltilmiştir. Alınan cevaplardan katılımcıların motif ile desen arasındaki farkı bilmedikleri ve bilinçsizce kullandıkları gözlemlenmiştir.

Kooperatiflerde üretilen ürünlerin atölye ortamında ve sosyal medya kanalıyla satışı gerçekleştirilmektedir. Kooperatif başkanları, ürünlerin fotoğraflarını Instagram hesaplarında paylaştıklarını fakat siparişlerin yok denecek kadar az olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bireysel ilişkileri doğrultusunda Sinop ve ilçelerinde ürünlerin satışları daha yaygındır. Bu konuda K13, “... *Yerel halkımızdan bazıları çeyiz hazırlıkları için alıyor. Bizde adettir, düğünlerde herkes birbirine hediye ediyor. Ben de seccadeden fulara kadar üretip eşe dosta hediye ediyorum...*” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde katılımcıların büyük çoğunluğu

bir ürünü satılması için kooperatife bir ürünü de çeyiz için kendilerine dokuduklarını dile getirmişlerdir. Bu doğrultuda dokumaların, Sinop'un çeyiz kültüründeki yerini günümüzde de koruyor olması ile bölgeye özgü düğünlerdeki hediyeleşme geleneğinden dolayı satışların daha çok Sinop bölgesinde olduğu söylenebilir.

Ürünlerin fiyatlarının belirlenmesinde, kullanılan malzeme ile üretim süresinin doğrudan; dokumada kullanılan ürünün ölçüleri ile motif yoğunluğunun ise dolaylı olarak etkisi vardır. Dokunacak ürünün ölçüleri ile dokumada kullanılan motiflerin yoğunluğu üretim süresinin fazla veya az olmasında doğrudan etkilidir. Söz konusu durum araştırma grubundaki 3 atölyede tutarlılık göstermektedir.

Satış işlemleri için kooperatiflerin kendilerine özel web sayfaları bulunmamaktadır. KUZKA'nın destekleriyle oluşturulan Gücüm Emeğim e-ticaret sitesinde KGÜİK'lerinin ürünleri yer almaktadır. <https://www.gucumemegim.com/> adresinden KGÜİK'lerinin dükkanları incelendiğinde ürün çeşidinin çok az olması dikkat çekicidir. Bu durumu K8, “...Gücüm Emeğim platformunu kurduk ama orda da bir ilerleme kaydedilemedi. Sitede dükkanımız var ama hiç satış olmadı. Gücüm Emeğim kooperatif birliği Kastamonu'dan yürütüldüğü için biz çok uzağız... bize bi faydası olmuyor ...” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde Gücüm Emeğim platformunda satış gerçekleştiremediklerini ifade eden KO3'ün başkanı “... KUZKA Gücüm Emeğim sitesini kurdu. Burada nasıl ürün satacağıımıza, ürünün fotoğrafını nasıl çekeceğimize dair eğitimler de verdiler. KUZKA siteyi yönetiyorken durum iyiydi. Daha sonra siteyi, Kastamonu'da bulunan kooperatifler birliğinin başkanlığına devrettiler. Şu an hiçbir kooperatif ürün satamıyor orada. Sorunun neyden kaynaklı olduğunu bilmiyorum...” ifadesiyle Gücüm Emeğim platformunun sürecine ilişkin yorum yapmıştır.

Satış süreciyle ilgili sorunlara ilişkin elde edilen bir diğer bulgu ise kadınların ailelerinden gördükleri baskıdır. Ürün satışlarının yetersiz olduğu dönemlerde kadınların evden baskı gördüklerine dair K7, “...madem para kazanamıyorsun boşuna gitme atölyeye, zaman kaybı...” ifadesiyle eşi tarafından

uyarıldığını ifade etmiştir. Benzer şekilde aile içindeki baskılara değinen K6 ise bu durumun kooperatifin kursiyer ve ortak kaybına neden olduğunu vurgulamıştır.

2.3. Ürün Odaklı Bulgular

3 atölyede, üretim süreci tamamlanarak satışı hazır edilen, benzer ürünleri temsilen seçilen toplamda 60 adet ürünün fotoğrafları çekilerek görsel veri havuzu oluşturulmuştur. Her bir ürünün fiziksel, teknik bilgileri ile üründe kullanılan motif bilgilerine ait başlıkların yer aldığı ürün kimlik kartları, dokuyucunun verdiği bilgilere göre doldurulmuştur. Dokuyucuların verdiği bilgiler doğrultusunda incelenen 60 üründe 28 adet motif ismi elde edilmiştir. Bunlar; bacaklı motif, çengelli, çerçeveli dokuz top, çift zincir ayna, çift çalım ayna, demirkırat, desen suyu, dökme ajur, göbekli büyük ayna, göynek yakası, kilim deseni, kaydırma desen, koyun gözü, küçük yayık fişeği, mahrama deseni, makam şeridi, muskalı kırma, mekik arası desen, nezgep deseni, nezgep yengili, para serpmeye, paça nakışı, paça suyu, peşkir suyu, sepetli, sinek, sökme ajur, yayık fişeği şeklindedir.

Ürünlerin analizi için Sinop yöresine özgü dokumaların 818 Mahreç İşaretli Durağan Mahraması, 817 Mahreç İşaretli Durağan Çemberi, 228 Mahreç İşaretli Ayancık Göynek Yakası, 263 Mahreç İşaretli Ayancık Keten Bezi, 126 Mahreç İşaretli Boyabat Çemberi referans alınmıştır. Buna göre, Sinop dokumalarına ait mahreç işaretleri baz alınarak inceleme kriterlerine ait bilgiler Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 6. Durağan Mahraması Özellikleri

03.08.2021 Tescil Tarihli 818 Mahreç İşaretli Durağan Mahraması ¹	
Kullanılan iplik türü	Dokumada pamuk ipliği kullanılır. Desenler için ise pamuk ipliği yanında renkli orlon iplikler de kullanılır.
Desenlerin uygunluğu (Motif çeşitleri)	 <p>Çengelli Muhacir Heybeli Tek Ayna Heybeli</p>
Üretim metodunun uygunluğu	Durağan Mahramasında dokuma işlemi genel olarak 60 cm tarak eninde yapılır. Dokumada pamuk ipliği kullanılır. Desenler için ise pamuk ipliği yanında orlon da kullanılır. Dokumanın başına ve sonuna mekiksiz, renkli orlon iplikler ile el işlemeyle motif uygulanır. Beyaz pamuk ipliği ile sık olacak şekilde bez ayağı dokuma yapılarak mahramanın orta kısmı bitirilmiş olur.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Geçmişe eskiye dayanan ve üretimi ustalık gerektiren Durağan Mahramasının coğrafi sınır ile ün bağı vardır. Bu sebeple Durağan Mahramasının tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırdaki gerçekleştirilir.

Kaynak: (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Tablo 7. Durağan Çemberi Özellikleri

03.08.2021 Tescil Tarihli 817 Mahreç İşaretli Durağan Çemberi ²	
Kullanılan iplik türü	Sinop ili Durağan ilçesinde uzun yıllardır başörtüsü olarak kullanılan, kenarları bordo renkle çevrili, ortası renkli ipliklerle oluşturulmuş yöresel motiflerle bezeli, yaklaşık 1 m ² büyüklüğünde ince bir dokumadır. Dokumada pamuk ipliği, desenler ise pamuk, yün ve orlon ipliği de kullanılır.
Desenlerin uygunluğu (Motif çeşitleri)	
Üretim metodunun uygunluğu	NOT: Mahreç işaretinde motif isimleri yer almamaktadır.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Durağan Çemberi 100-110 cm x 100-110 cm ölçülerinde tek parça şeklinde dokunur. 100-110 cm ebatlarında kare şeklinde bütün bir çember elde edilir.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Geçmişe eskiye dayanan ve üretimi ustalık gerektiren Durağan Çemberinin coğrafi sınır ile ün bağı vardır. Bu sebeple Durağan Çemberinin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırdaki gerçekleştirilir.

Kaynak: (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

¹ Geniş bilgi için bkz. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=57>

² Geniş bilgi için bkz. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/38661>

Tablo 8. Ayancık Göynek Yakası Özellikleri

15.11.2017 Tescil Tarihli 228 Mahreç İşaretli Ayancık Göynek Yakası³

Kullanılan iplik türü	Ayancık Göynek Yakası pamuğa pamuk dokuma kumaşlardan veya Ayancık'ta yetiştirilip ip haline getirilen saf keten bitkisinden veya bunun pamuk ile karışımından yapılan Ayancık Keten Bezinden göyneklerin üzerine işlenmektedir.
Desenlerin uygunluğu (Motif çeşitleri)	
Üretim metodunun uygunluğu	Sökme Yaka: Sökme yakada kanava, verev hesap iğnesi ve nadiren iğne oyası teknikleriyle birlikte halk arasında "sökme" adı verilen "ajur" tekniği kullanılmıştır. Ajur tekniği işlemenin tersinden ve kasnak kullanmadan yapılmaktadır. Yüzlü Yaka: Halk arasında kanava olarak bilinen kanava (çapraz iğne) tekniğiyle işlenmektedir. Oya Yaka: İğne oyası tekniğini oluşturan zürafa ile yapılan yakalardır.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Ayancık Göynek Yakası özelliklerini ve işleme usulünü bilen Ayancıklı ustalar sayesinde tanınmış ve bu ustalar sayesinde ustadan çırağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Kaynak: (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2017).

Tablo 9. Boyabat Çemberi Özellikleri

13.02.2008 Tescil Tarihli 126 Mahreç İşaretli Boyabat Çemberi⁴

Kullanılan iplik türü	Çember yörede baş örtüsü olarak kullanılan, kenarları bordo renkli şeritlerle çevrili, ortası renkli ipliklerle oluşturulmuş motiflerle bezeli, yaklaşık 1 m ² büyüklüğünde pamuklu ince bir dokumadır.
Desenlerin uygunluğu (Motif çeşitleri)	Boyabat çemberlerinde "Zincir (tek, çift, üçlü), Sinek, Süydürme, Enikızı, Aybütünü, Mühür, Dört Müdür, Ersünlü, Koyun Gözü, Kaymalı, Gürel, Sandık, Put, Dört Put bir arada, Heybe, Demirkırat, Tayyare ve Tayyare Kanadı" adı verilen motifler yer almaktadır. Not: Mahreç işareti belgesinde motiflere ilişkin fotoğraflar yer almamaktadır.
Üretim metodunun uygunluğu	Boyabat çember dokumalarında uygulanan dokuma örgüsü bezayağıdır. Dokuma yüzeyinde görülen motifler farklı renk ve kalınlıktaki ilave atkı ipliklerle oluşturulmaktadır.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Geçmişe eskiye dayanan ve üretimi ustalık gerektiren Boyabat Çemberinin coğrafi sınır ile ün bağı vardır. Bu sebeple Boyabat Çemberinin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırdaki gerçekleştirebilir.

³ Geniş bilgi için bkz. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisi-isaretler/detay/38082>

⁴ Geniş bilgi için bkz. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisi-isaretler/detay/37992>

Kaynak: (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2008).

Tablo 10. *Ayancık Keten Bezi Özellikleri*

07.12.2017 Tescil Tarihtli 263 Mahreç İşaretili Ayancık Keten Bezi⁵

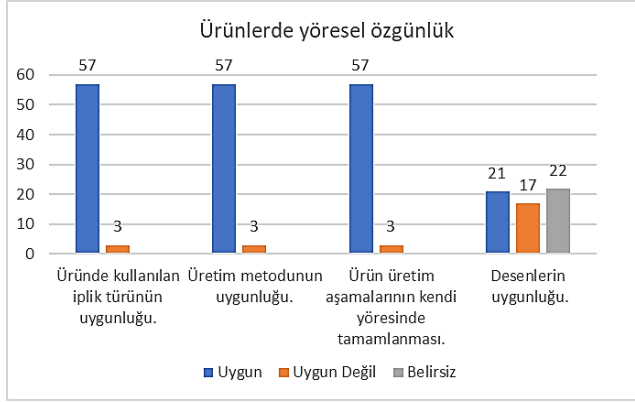
Kullanılan iplik türü	1-Atkısı ve çözüğü keten olan dokumalar (ketene - keten) 2- Atkısı keten çözüğü pamuk olan dokumalar (ketene - pamuk) 3- Atkısı pamuk çözüğü keten olan dokumalar (pamuğa - keten)
Desenlerin uygunluğu (Motif çeşitleri)	Doğadan ve çevreden esinlenerek yapılan bu desenlere isimler verilmiş ve bu süslemeye “dökme” adı verilmiştir. Kilim örneği, Şeftali yarımı, Mekik içi, İbrık, Çerkez kıızı, Kandil bunlara verilecek bazı örneklerdir. Not: Mahreç işareti belgesinde motiflere ilişkin fotoğraflar yer almamaktadır.
Üretim metodunun uygunluğu	Dokumalar ketene-keten, ketene-pamuk ya da pamuğa-keten olarak yapılmaktadır. Keten dokumalar serin tutması ve teri emmesi nedeniyle daha çok iç giyimde kullanılmıştır. Dokumalar bezayağı tekniği ile yapılır. Dokuma kumaşlarının kenarları 3 veya 4 sıra beyaz pamuktan yapılır. Peşkir dokumalar da 50 cm x 100 cm ebatlarında, iki kısa kenarı desenli dokumalardır. Renkli iplerle geometrik desenler yapılır.
Ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması	Ayancık keten dokumalarının tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırdaki gerçekleştirilir.

Kaynak: (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2017).

Yukarıda belirtilen mahreç işaretleri ve analiz kriterleri doğrultusunda 3’ü bluz/tişört, 7’si cüzdan, 21’i çanta, 2’si damat atkısı, 17’si masa/sehpa örtüsü (eski adı peşkir), 1’i baş örtüsü/eşarp, 2’si fular, 1’i havlu, 1’i kumaş, 3’ü peştamal, 1’i şal, 1’i ayna olmak üzere toplam 60 adet ürün incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, Sinop’un geleneksel dokuma kültürünün yaşatılması bağlamında ürünlerde tespit edilen yöreye özgü değerlere ilişkin bulgular Grafik 1’de sunulmuştur.

⁵ Geniş bilgi için bkz. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/38081>

Grafik 1. İnceleme Yapılan Ürünlerin Yöreyle Özgü Geleneksel Dokuma Değerlerini Taşıma Durumu.

Grafik 1 incelendiğinde; üründe kullanılan iplik türünün uygunluğu kriterine göre 60 üründen 57'sinin uygun olduğu 3'nün (1 bluz, 1 çanta, 1 masa örtüsü) ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Ürünlerin üretim metodunun uygunluğu kriterine göre 60 üründen 57'sinin uygun olduğu 3'nün (1 bluz, 1 çanta, 1 masa örtüsü) ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Ürünlerin üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması kriterine göre 60 üründen 57'sinin uygun olduğu, 3'ünün (1 bluz, 1 çanta, 1 masa örtüsü) ise uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Ürünlerde kullanılan desenlerin uygunluğu kriterine göre 60 üründen 21'inin uygun olduğu, 17'sinin (12 çanta, 4 masa örtüsü, 1 havlu) uygun olmadığı, 22 üründen ise belirsizlik tespit edilmiştir. Bu belirsizlik, dokuyucunun belirttiği ve ürünlerde yer alan motiflerin isimlerinin referans alınan mahreç işaretleri belgesinde yer almamasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra mahreç işaretlerine ait belgelerin bazılarında motif isimleri verilmesine rağmen bu motiflerin görüntülerine yer verilmemiştir. Referans alınan belgelerdeki tanımlamaların ve görüntülerin yetersizliğinden dolayı yazarlar bu motifleri belirsiz kategorisinde değerlendirmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Durum çalışması desenine göre yürütülen bu nitel araştırma; Sinop'da bulunan 3 adet KGÜİK bünyesindeki 10 dokumacı ile 3 kooperatif başkanından oluşan 13 kadının yer aldığı katılımcı grubuyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşme,

3 adet dokuma atölyesinde gerçekleştirilen doğal ortamında katılımsız gözlem, doküman incelemesi ve foto-belgeleme veri toplama araçlarının kullanımı ile 60 adet ürünün betimsel-yorumlayıcı analiziyle sınırlıdır. 60 adet ürünün analizi Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da belirtilen mahreç işareti kriterleriyle sınırlıdır. Kooperatiflerde geleneksel dokumacılığın yanı sıra yöresel gıda üretim ve satış işlemleri yapılmaktadır. Bu araştırmada kooperatiflerin gıda üretim ve satışı kapsam dışı bırakılmıştır.

Bu araştırmanın amacı; Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü devam ettirmeye çalışan, KGÜİK çatısı altında bir araya gelen dokumacıların üretim ve satış süreçlerinin mevcut durumunu betimlemek ve günümüz tüketicisine yönelik üretilen ürünleri yöresel dokuma kültürüne uygunluğu (özgün değer) açısından yorumlamaktır. Amaç doğrultusunda Sinop KGÜİK'lerindeki dokumacıların mesleği devam ettirmek/geleneksel dokuma kültürünü yaşatmak için üretim ve pazarlama süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ile üretilen yeni ürünlerde yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin kullanımı nasıldır?" sorusunun cevabı aranmıştır. Buna göre ulaşılan sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

• **KGÜİK'lerinin oluşum süreci ile günümüzdeki profili:** Araştırma gurubunda yer alan KO1 12.02.2020 tarihinde 7 ortak ile, KO2 01.03.2021 tarihinde 17 ortak ile KO3 11.03.2021 tarihinde 13 ortak ile kurulmuştur. Üretim kapasitelerini ve üretimdeki payını arttırmak için T.C. Ticaret Bakanlığının KOOP-DES programıyla dokuma tezgâhları ile dokuma araç/gereçlerini temin ederek faaliyetlerine başlamışlardır. Günümüze gelinceye kadar KUZKA tarafından kadın örgütlenmelerine yönelik çeşitli program ve desteklerden faydalanmışlardır. Kooperatifler, buldukları ilçe belediyeleri tarafından cüzi bir kira bedeli karşılığında tahsis edilen mekânlarda yöresel dokuma ürünleri ile yöresel gıda ürünlerinin üretim ve satış faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Atölyelerde kooperatif ortaklarından bazıları aktif olarak dokuma yapmaktadır. Bunun yanı sıra üye olmayan kadınlar da kursiyer olarak dokuma eğitimi almaktadır. Eğitimler, yöresel dokumacılık konusunda belgesi bulunan ve Halk Eğitim Merkezi

Müdürlüğünden görevlendirilen usta öğreticiler tarafından gerçekleştirilmektedir. KO2 ile KO3'te yöresel kumaş dokuma, KO1'de ise dokumanın yanı sıra yöresel işleme teknikleri üzerine eğitim ve üretim faaliyetleri yapılmaktadır.

Kooperatiflerin genel bir profilini çizecek olursak; kuruluş aşamasından sonra çeşitli proje ve programlar kapsamında devlet tarafından desteklenmiş ve günümüzde faaliyetlerine devam etmektedirler. Kooperatiflerin dokumacılık mesleğini ana faaliyetleri olarak sürdürmelerinde, Sinop'un geleneksel dokuma kültürünün ve değerlerinin yaşatılması bilinci ön plana çıkmaktadır. Bu bilinç düzeyi, kadınların kooperatif örgütlenmesiyle gösterdikleri dayanışma ile dokumalardaki işçilik kalitesi KGÜİK'lerinin en güçlü yanındır. Kooperatiflerin zayıf yönü ise yeni ürün geliştirememesi, üretim maliyetlerinin fazla olması, ürün tanıtımı ve pazar bulma sıkıntısıdır.

• **Günümüzde ürün geliştirme ile satış sürecine ilişkin tespitler:**

KGÜİK'lerinde ürün kategorisi olarak çeşitlilik az, kullanılan malzeme ve işçilik açısından kaliteli, üretilen ürünler şekil olarak basit, tasarım olarak yenilik eksikliği göstermektedir. Ürün çeşidinin az olmasında; dokuyucuların dikiş bilgisine ve kıyafet dikmek için gerekli donanıma sahip olmamaları, müşterinin ürünü pahalı bulmasından dolayı giyim çeşitlerini sınırlamakta, üretiminin yapılmamasına sebebiyet vermektedir. Gözlem yapılan 3 atölyede benzer ürünlerin üretilmesi ve çoğunlukla ev tekstil ürünlerinden masa/sehpa örtüleri, kırlent, seccade ve havlu gibi zaman ve emek isteyen dokumaların varlığı dikkat çekicidir. Üretim sürecinin uzun olması ürünün satış fiyatını da doğrudan arttırmaktadır. Ürün çeşidinin yetersizliği ile uzun zaman isteyen ürünlerin pahalı olması satış sürecini olumsuz etkilemektedir. Daha az zaman ve emek isteyen, kolay taşınabilmesi için genelde daha küçük boyutlarda tasarlanan turistik ve hediyelik eşyaların varlığı yok denecek kadar azdır. Bu durum, dokumacıların pazar talepleri hakkında kesin bilgiden uzak olduklarını göstermektedir. Üretim aşamasında kullanılan araç-gereçler ile dokuma teknikleri özgünlük açısından Sinop'un dokuma kültürüne uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra gerek kumaşların dokunması gerek

motiflerin işlenmesi süreci ise kusursuz bir işçilik sergilemektedir. İşçilik konusunda sergilenen bu performans, katılımcıların sahip olduğu Sinop'un geleneksel dokuma kültürünün ve değerlerinin yaşatılması bilincini desteklemektedir.

Üretilen ürünlerin satışları; kooperatif ortaklarının kişisel ilişkileriyle Sinop genelinde yöre halkına ve sosyal medya kanalıyla yöre dışına gerçekleştirilmektedir. Kooperatif başkanları, ürünlerin fotoğraflarını Instagram hesaplarında paylaştıklarını fakat siparişlerin çok az olduğunu belirtmişlerdir. Satışla ilgili sorunların en önemli sonuçlarından biri kadınların para kazanamadıkları dönemde evden sosyal baskı görmelerine neden olmasıdır. KGÜİK üretim ve satış sürecinde yaşanan sorunlar geleneksel dokuma kültürünün yaşatılmasını doğrudan etkilemektedir. Yeni ürün geliştirme ve satış sürecine ilişkin sorunların varlığı, söz konusu alanlarda kadın kooperatiflerinin eğitim ve uygulamalarda desteklenmesi gerekliliği sonucu çıkmıştır. Bu durum KUZKA'nın (2021) sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

• **Yeni ürünlerde yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin (hammadde, teknik, motif, renk) kullanımı:** Araştırma kapsamında; yöreye özgü geleneksel dokuma değerlerinin kullanımını belirleyebilmek için üretildikleri yörenin mahreç işaretlerinde belirtilen tanım ve kriterlere göre analiz edilmiştir. 60 adet üründen %95'inin üründe kullanılan iplik türü kriterine göre uygun olduğu, %95'inin üretim metodu kriterine göre uygun olduğu, %95'inin ürün üretim aşamalarının kendi yöresinde tamamlanması kriterine göre uygun olduğu tespit edilmiştir. Ürünlerde kullanılan motif ve desenlerin uygunluğu kriterine göre 60 üründen %35'inin uygun olduğu, %28'sinin uygun olmadığı tespit edilmiştir. Geriye kalan ürünlerin %37'sinde ise mahreç işaretleri belgelerinde motif ve desenlere ilişkin yazılı-görsel tanımlamaların yetersizliğinden dolayı durum değerlendirmesi yapılamamıştır. Mahreç işaretleri belgelerindeki motif ve desenlere ilişkin yazılı-görsel tanımlamaların yetersizliği bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın sorunsalı doğrultusunda bulunan cevap (meslek ve ürün odaklı mevcut durum) Sinop özelinde başka soruları da beraberinde getirmiştir.

Konuya ilişkin çözüm önerileri sunmadan önce cevap aranması gereken araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir:

- Sinop'un geleneksel dokuma kültürüne ait motif-desenler nelerdir? Bu motif-desenlerin isimleri, şekilleri, teknikleri ile motiflerin simgesel açıdan çıkış noktaları, yöresel açıdan motife yüklenen anlamlar nelerdir?
- Sinop el dokumalarının özgün değerlerini koruyarak günümüz tüketici beğenisine uygun yeni ürün nasıl geliştirilir?
- Sinop KGÜİK'lerindeki dokumacılığın devamlılığı için maliyeti düşürme, üretim ve satışı artırma, pazarda kalıcı yer edinme stratejileri nelerdir?
- Sinop özelindeki bu sorunlar, benzer KGÜİK'lerde ulusal ve uluslararası arenada nasıl çözüme kavuşturulmuştur?
- Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü yaşatmak bilincine sahip bu KGÜİK'lerinin yeni ürün tasarımı ve pazarlama konularında desteklenmesi ve kalıcılığı için nasıl bir metot/uygulama kullanılmalıdır?

Öncelikle yukarıda belirtilen soruların cevaplanması, sonrasında alanında uzman kişiler tarafından, çeşitli uygulama tabanlı, kullanıcı odaklı tasarım projeleriyle Sinop'un geleneksel dokuma kültürünü yaşatmaya çalışan KGÜİK'lerinin üretim ve satış süreçlerine ilişkin desteklenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akpınarlı, H., F. ve Üner, İ. (2019). Geleneksel tekstillerin özellikleri ve çeşitleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 133-145.
- Akpınarlı, H., F. ve Çoban, M., G., Ç. (2021). Kumaş Dokumacılığının Anadolu'daki Coğrafi Dağılımı. *İdil*, (78), 285-303.
- Aktaş, Ü. N., ve Akdeve, E. (2024). Türkiye'de sosyal girişimcilik ve gelişim süreci. *Öneri Dergisi*, 19(61), 164-185. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.1414236>
- Altıntaş, K., M. (2016). Kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel Türk el sanatkarlarının karşı karşıya bulunduğu ticari sorunların analizi. *Bilig*, (77), 157-182.
- Aydın, Ö. ve Ayhan, T. (2019, Eylül 21-29). Sinop Ayancık keten dokumacılığı ve günümüzdeki durumu [Sözlü Sunum]. VII. Uluslararası Türk Kültür & Sanatlarını Tanıtma Sempozyumu Bildirileri, Niş, Sırbistan.
- Bakır, G. ve Ortaç, H. S., (2019). Sinop ili Durağan ilçesi mahrama dokumalarının motif ve kompozisyon özellikleri. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 12(27), 716-733. <http://dx.doi.org/10.12981/mahder.579768>

- Bulmuş, E. ve Doğdu, Y. (2017). Sinop Gerze geleneksel göynek örneklerinin giyim sanat dalı açısından incelenmesi. *Kalemisi*, 5(17), 1-12. <http://dx.doi.org/10.7816/kalemisi-05-09-01>
- Creswell, J. W. (2023). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. Baskı). M. Butun & S. B. Demir, (Çev.), Siyasal. (Orijinal çalışma basım tarihi 2013).
- Gitmez, S. A. (2020). *Sosyal bilim araştırmalarında yöntembilim*. Nobel.
- Gök, E., Ç., ve Başaran, F. (2020). Sarıcakaya (Eskişehir) Dağıküplü Köyü mekikli dokumaları. *Milli Folklor*, 16(125), 227-4.
- Görgünay Kırzioğlu, N., Akansel, M. (1998, Kasım 25-27). *Kaybolan dokumalarımızı kazanabilir miyiz?* [Sözlü Sunum]. 2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Türkiye.
- Güçlü, İ. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri; teknik-yaklaşım-uygulama* (2. Baskı). Nika Yayınevi.
- Gürçüm, B. H., Baykasoğlu, N. ve Yerdenova, A. (2018). El sanatının sürdürülebilmesinde tasarımcının sorumluluğu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 373-382.
- Güven, İ.M.V.N. ve Kavacı-Özdemir, E. (2022). Günümüz Sinop-Ayancık keten dokumaları ve göyneklerinin durumu üzerine bir değerlendirme. *Siirt Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 116-130.
- Kılıçarslan, H., Etikan, S. ve Evecan, A. (2017). El sanatlarında ekonomik kaygılarla ortaya çıkan yeni tasarımlar. *Kalemisi*, 5 (9), 33-44. <http://dx.doi.org/10.7816/kalemisi-05-09-03>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3. baskı). S. Turan, (Çev.), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nacaroğlu, O. ve Bektaş, O. (2023). Durum çalışması. O. Bektaş ve TG. Şahin (Ed.), *Nitel araştırma süreci ve uygulamaları* (s. 53-69). Asos yayınları.
- Öz, N. D. ve Ayhan, T. (2021). Sinop, Kastamonu ve Kocaeli’de keten dokumacılığını geliştirmek için yapılan çalışmalar. H. Arapgirlioğlu (Ed.), *Güzel sanatlarda araştırma ve değerlendirmeler* (s. 1-22). Gece Kitaplığı.
- Öztürk, İ. (2010). Türk el sanatlarının günümüzdeki durumu (tarihçe, sorunlar, öneriler). *Sanat Dergisi*, (7), 67-75.
- Rose, G. (2023). *Görsel Metodoloji*. G. Akgülgil (Çev.), İnkılap Kitapevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ. (Orijinal çalışma basım tarihi 2016).
- Sönmez, V. ve Alacapınar, GF. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. baskı). Anı yayıncılık.
- Şahan, H. ve Uyangör, N. (2022). Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi. M. Çelebi (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri*. (2. Basım, s. 117-146). Pegem Akademi.
- Şahankaya-Adar, A. ve Dedeoğlu, S. (2023). Türkiye’de kadın kooperatiflerinin kadınların güçlenmesine etkisi. *Fe Dergi*, 15(2), 8-49. <https://doi.org/10.46655/federgi.1337375>
- T.C. Ticaret Bakanlığı (2022). Kooperatiflerin desteklenmesi projesi. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğu. <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/koop-des>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022, Eylül 1). *Kadın kooperatifleri ve kadın girişimciler ürün kataloğu*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları

- Genel Müdürlüğü. <https://www.cka.org.tr/tr/duyuru/kadin-kooperatifleri-ve-kadin-girisimciler-urun-katalogu>
- T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2021). *TR82 bölgesi kadın kooperatifleri mevcut durum analizi*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/tr82-bolgesi-kadin-kooperatifleri-mevcut-durum-analizi/2662>
- T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2022). *2022 yılı kadın kooperatifleri kapasite geliştirme teknik destek programı 2. dönem başarılı projeler*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. <https://www.kuzka.gov.tr/destekler.asp?D=12&Destekler=teknik-destekler>
- T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (2023). *KUZKA. Faaliyet raporları*. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. <https://www.kuzka.gov.tr/kurumsal.asp?K=5&Kurumsal=faaliyet-raporlari>
- T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (2023). *Hakkımızda*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. 07.08.2024 tarihinde <https://www.kuzka.gov.tr/kurumsal.asp?K=1&Kurumsal=hakkimizda> adresinden erişildi.
- Tüm-Cebeci, D. (2019). Peşkir ve mahrama dokumalarının Sinop el dokumacılığındaki yeri. *İdil*, (61), 1187- 1198. <http://dx.doi.org/10.7816/idil-08-61-11>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2008). *Boyabat çemberi*, (Mahreç İşareti No: 126:2008). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/37992>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2017). *Ayancık göynek yakası*, (Mahreç İşareti No: 228:2017). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/38082>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2017). *Ayancık keten bezi*, (Mahreç İşareti No: 263:2017). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/38081>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2021). *Durağan çemberi*, (Mahreç İşareti No: 817:2021). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/38661>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2021). *Durağan mahraması*, (Mahreç İşareti No: 818:2021). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/liste?il=57>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Güncellenmiş 12. Baskı). Seçkin.
- Gücüm Emeğim Birliği (2023). 07.08.2024 tarihinde <https://www.gucumemegim.com/> adresinden erişildi.

Ek 1. Ürün Kimlik Kartı

Gözlem Tarihi:	30.06.2024		
Atölye/İşyeri Adı:	A2		
Adres:	Ayancık		
Ürün Bilgileri			
Ürün No:	2		
Üretim tarihi:	2024		
Kullanım amacı	Ev tekstil ürünü: El peşkeri (Günümüzdeki kullanımı masa, Sehpa örtüsü)		
	Giyim:		
	Hediyelik/turistik eşya:		
Ölçüleri:	45 cm x 107 cm		
Hammadde:	Atkı	Çözüğü	Desen ipi
	Keten	Pamuk	Domino
Kullanılan motifler ve renkler	Motif adı		Renk
	Desen suyu		Siyah, bordo, kırmızı, beyaz
	Kaydırma desen		Bordo, siyah, kırmızı, beyaz
Satış fiyatı:	750,00 TL		
Üretim süresi:	2 gün		
Ürün Görseli			
			

Extended Abstract

The aim of this research is to describe the current state of the production and sales processes of the weavers, who come together under the umbrella of Women's Initiative Production and Management Cooperatives (KGÜİK), and who strive to continue the traditional weaving culture of Sinop, and to interpret the products produced for today's consumers in terms of their conformity to the regional weaving culture (authentic value). Based on the problem statement "What are the challenges faced by the weavers in Sinop's KGÜİKs in the production and marketing processes to continue the profession/preserve the traditional weaving culture, and how are the region specific traditional weaving values used in the newly produced products?", the following questions were sought:

1. What is the formation process and current profile of KGÜİKs?
2. How is the process of new product development and sales carried out today, and what challenges are encountered in this process?
3. How are region-specific traditional weaving values (material, technique, motif, color) used in the new products?

This qualitative research was conducted using a case study design. Case study, also known as a multiple-case study (Merriam, 2018), is an approach in which detailed and indepth information is collected from various data sources such as observation, interviews, audio visual materials, documents, and reports in a limited number of cases in their natural environment, and themes related to the case are described (Creswell, 2023; Güçlü, 2021). Although the "profession" and "product" phenomena in the research problem share the context of "continuation/preservation," the topics researched differ in single and multiple cases (See Figure 1). Accordingly, the models used in the research are explained below with their justifications:

In the context of the continuation of traditional hand weaving, the holistic multiple-case study model was used for the investigation of the "profession" phenomenon, as it addresses two different issues: "production" and "sales."

In the context of preserving Sinop's traditional weaving culture, the holistic single case study model was used for the "product" phenomenon, as region-specific values in the newly produced products for today's consumers were examined. Non-probability criterion sampling method was used in determining the research group. Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, allows for in-depth research by selecting from general events based on the research's purpose (Şahan and Uyangör, 2022, p. 128). In this study, the criteria used were "weavers gathered under the umbrella of KGÜİK to continue Sinop's traditional weaving culture" and "at least two members of the cooperative being weavers." Accordingly, 13 women, consisting of 10 weavers and 3 cooperative presidents who weave in the cooperatives listed in Table 1 and agreed to participate in the interviews, constitute the research group.

The data collection tools were shaped according to professional and product-oriented questions in the research, in line with the nature of case studies. Data diversity was ensured to comprehensively present the researched situation.

Semi-structured interviews: This method was developed to ensure that all aspects and questions related to the research problem are covered (Şimşek and Yıldırım, 2021, p. 130). According to this method, an interview form with open-ended, professional and product-oriented questions was prepared to describe the situation in terms of profession and product. Open-ended questions were included in the research to ask new questions during the interview based on the participants' answers. The interviews were conducted in the

participants' natural environment on different dates in June and July 2024. The participants' names were not used in the research, and they were coded as K1 to K13, while the cooperatives to which the participants were affiliated were coded as KO1, KO2, and KO3.

Non-participant observation in the natural environment: Non-participant observation conducted in the natural environment is a technique in which developments are passively observed without the observer's intervention (Gitmez, 2020, p. 699). According to this technique, a semi-structured observation form was prepared to describe the situation in terms of profession and product. In the semi-structured observation form, headings were created to describe the infrastructure and equipment of the workshop environments related to production and sales processes. A 7-hour observation was conducted in one workshop in the Ayancık district of Sinop in June 2024. Two days of observation were conducted in two different workshops in the Durağan district of Sinop in July 2024. The total observation time was 19 hours. The data obtained from the observations were presented in the findings section in tables.

Photo-documentation: Defined as the precise recording of material reality, photo documentation is a technique in which photographs are systematically taken to obtain data to be analyzed (Rose, 2023, p. 372). The photography technique was used to answer product-oriented questions in the research. A portable setup was designed for photographing the variety of products in the workshops. A black background curtain was used for easy portability during field research and to clearly display the product on the setup. Measuring tapes were attached to the background curtain to measure the width and length of the product in centimeters. The setup was laid on a flat surface, and the products were placed on it. General and detailed photographs of each product were taken, and their information was recorded in the product registration form. The headings in the product form were filled in according to the information provided by the weaver. A visual data pool was created, consisting of photos and technical information on the products produced in the weaving workshops. The product identity card developed within the scope of the research for product-oriented descriptions is presented in Appendix 1. Descriptive-interpretive analysis method was used in the analysis of the data obtained from the data collection tools. Descriptive-interpretive analysis is the examination in which the data is interpreted by the researcher and presented in a specific order (Sönmez and Alacapınar, 2014, p. 244). In this study, since the aim was to describe the current state of traditional hand weaving in Sinop and to interpret the products produced for today's consumers in terms of their conformity to the regional weaving culture (authenticity), the analysis of the data was conducted according to the profession and product situations. In response to the product-oriented question "3. How are region-specific traditional weaving values (material, technique, motif, color) used in the new products?" The collected data were examined based on the geographical indications of Sinop weavings within the scope of Article 34 of the Industrial Property Law No. 6769. Accordingly, the data on each product's identity card was analyzed according to the following criteria:

Suitability of the type of yarn used in the product.

Suitability of the patterns.

Suitability of the production method.

Completion of the product's production stages in its region.

The results obtained are presented below:

The formation process and current profile of KGÜİKs: KO1, included in the research group, was established on February 12, 2020, with 7 partners, KO2 on March 1, 2021, with 17 partners, and KO3 on March 11, 2021, with 13 partners. They started their activities by obtaining weaving looms and weaving tools/equipment with the KOOP-DES program of

the Ministry of Trade of the Republic of Turkey to increase their production capacities and share in production. Until today, they have benefited from various programs and supports directed towards women's organizations by KUZKA. The cooperatives carry out production and sales activities of local weaving products and local food products in the premises allocated by the district municipalities they are located in for a nominal rent. Some cooperative partners actively weave in the workshops. In addition, non-member women receive weaving training as trainees. The training is carried out by master instructors who have a certificate in local weaving and are assigned by the Public Education Center Directorate. While local fabric weaving is carried out in KO2 and KO3, both weaving and training and production activities on local embroidery techniques are conducted in KO1.

To summarize the general profile of the cooperatives: After their establishment phase, they were supported by the state under various projects and programs, and they continue their activities today. The awareness of preserving Sinop's traditional weaving culture and values stands out in the cooperatives' continuation of weaving as their main activity. This level of awareness, the solidarity demonstrated by women through cooperative organization, and the quality of craftsmanship in the weavings are the strongest aspects of KGÜİKs. However, the cooperatives' weaknesses are the inability to develop new products, high production costs, product promotion, and market difficulties.

Findings regarding the product development and sales process today: The product variety is limited in KGÜİKs, the products are of high quality in terms of materials and craftsmanship, but the designs show a lack of innovation, and the shapes are simple. The limited product variety is because the weavers lack the sewing knowledge and equipment necessary to sew clothes, and the high cost of the products limits the clothing varieties. Similar products were observed to be produced in all three workshops, mainly Time-consuming and labor-intensive home textile products such as table/coffee table covers, cushions, prayer rugs, and towels. The long production process directly increases the sale price of the product. The lack of product variety and the high cost of time-consuming products negatively affect the sales process. Tourist and souvenir items, which are generally designed in smaller sizes to require less time and effort and are easier to carry, are almost non-existent. This indicates that the weavers are not fully aware of market demands. The tools and techniques used in the production stage are faithful to Sinop's weaving culture in terms of authenticity. Furthermore, both the weaving of the fabrics and the processing of the motifs exhibit impeccable craftsmanship. This performance in craftsmanship supports the participants' awareness of preserving Sinop's traditional weaving culture and values.

The products are sold to local people within Sinop and outside the region through social media, mainly through the personal relationships of the cooperative members. The cooperative presidents stated that they share photos of the products on their Instagram accounts, but the orders are very few. One of the most significant consequences of the problems related to sales is that when women cannot earn money, they face social pressure at home. The problems encountered in the production and sales processes of KGÜİK's directly affect the preservation of traditional weaving culture. The existence of problems in the process of developing new products and sales led to the conclusion that women's cooperatives need support in education and practices in these areas.

The use of region-specific traditional weaving values (material, technique, motif, color) in new products: The use of region-specific traditional weaving values was analyzed according to the definitions and criteria specified in the geographical indications of the region where they were produced. It was determined that 95% of the 60 products were suitable according to the criterion of the type of yarn used in the product, 95% were suitable according

to the criterion of the production method, and 95% were suitable according to the criterion of completing the production stages of the product in its region. It was found that 35% of the products were suitable according to the criterion of the suitability of the motifs and patterns used in the products, while 28% were not suitable. In 37% of the remaining products, an evaluation could not be made due to the insufficient written-visual descriptions of the motifs and patterns in the geographical indication documents. The insufficiency of written-visual descriptions of the motifs and patterns in the geographical indication documents constitutes a limitation of this research.

The answers found according to the research problem (current situation focused on profession and product) have raised other questions specific to Sinop. Before presenting solution proposals on the subject, the research questions that need to be answered are listed below:

What are the motifs and patterns specific to Sinop's traditional weaving culture? What are the names, shapes, and techniques of these motifs and patterns, and what are the symbolic origins of the motifs, and the meanings attributed to the motifs from a regional perspective? How can new products be developed that are suitable for the tastes of today's consumers while preserving the unique values of Sinop hand weaving? What strategies can be used to reduce costs, increase production and sales, and establish a permanent place in the market for the continuation of weaving in Sinop KGÜİKs? How have these issues specific to Sinop been resolved in similar KGÜİKs nationally and internationally? What method/application should be used to support and sustain the new product design and marketing of these KGÜİKs, who are conscious of preserving Sinop's traditional weaving culture?

First, it is recommended to answer the above questions and then support the production and sales processes of KGÜİKs striving to preserve Sinop's traditional weaving culture with various application based, user oriented design projects by experts in the field.